

A szebenmegyei Rekitánál előforduló mediterránkorú
foraminiferák.¹

Irta: † FRANZENAU ÁGOSTON dr.

A szebenmegyei Rekita községtől ÉNy-ra, a Felsőpiánra vezető út mentén, a kristályos palák közé benyúló öblöcske alakjában mediterránkorú agyag fordul elő, melyben a következő foraminiferák találtak: ²

Plecanium sp. a *Pl. agglutinans* D'ORB. alakkörébe tartozó, oldalt erősen összenyomott héj.

Textularia sp. Karcsú alak töredéke.

Bolivina sp. Megnyúlt alak töredéke alacsony kamrákkal.

Cassidularia oblonga Rss. Egy példány.

Lagena filicosta Rss. Egy héj.

Glandulina Rekitaensis FRNZ. nov. sp. (l. ábra.) A héj hosszúkás ovális, két végén hegyes, csakhogy az alsón tompán végződve. A héj körülbelül magasságának közepén a legszélesebb. Alig látható kamraválasztó vonalak három kamrát jeleznek, melyek közül a legfiatalabb

Glandulina Rekitaensis
FRNZ. nov. sp.

Nodosaria Franzenaui
SCHR. n. sp.

a héj $\frac{2}{3}$ részét teszi ki. A héj felső végén van a radiális irányban haladó bevágásoktól körülvevő kerek nyílás. A héj felülete sima, fényes. Hossza 0.5 mm.

Alakja hasonlít a *Gl. pygmaea* Rss.-hoz,³ de ennél az utolsó kamra a héj magasságának $\frac{5}{6}$ részét képezi és kezdőrésze jóval hegyesebb, mint a mienknél.

¹ Az elmúlt évben megboldogult szerzőnek nagyértékű kézirati hagyatékából közöljük e kis tanulmányt, mint amely nyomtatásra kész leírásban maradt reánk. Értékét növeli, hogy benne sajátkezü rajzokkal ellátott két új fajleírás is szerepel, amelyek közül a *Nodosaria*-t, mint amelyet szerző fajnévvel még el nem látott volt, róla nevezett el utólagosan SCHRÉTER Z. dr. geologus.

² HALAVÁTS GY.: Szászsebes környékének földtani alkotása. (M. kir. Föld. Int. 1905. évi jelentése. Budapest, 1906. p. 80.)

³ REUSS: Die Foraminiferen und Entomostraceen d. Kreidemergels v. Lemberg. (Naturw. Abhlg. Wien, Bd. IV. p. 22. T. I. Fig. 3.)

Nodosaria Franzenau nov. sp. SCHR. (l. ábra.) Az alig 0.6 mm hosszú, egyenes, alsó végén gömbölyű héj öt, a fiatalabb rész felé szélességben alig gyarapodó kamrából van alkotva. A legfiatalabb kamra egy rövid, hengeres, felső végén trombitaszerűen szélesedő kerék nyílásban végződik. Az embrionális kamra kissé szélesebb, mint a következő. A vízszintes kamraválasztó vonalak által határolt, többekévesbbé elliptikus alakú kamrák széles alappal érintkeznek. A három öregebb kamra szélesebb, mint magas; a többinél a viszony fordított. Míg az embrionális kamra alsó és az utolsó kamra felső része sima, addig a héj többi részét vékony hosszirányú bordák fedik. Az ezek között maradt közök szélesebbek, mint maguk a bordák.

A héj alakja és díszítése nagyjából a *N. Ludwigi* Rss.-nak¹ felel meg. csakhogy ennél a példányunknál előforduló trombitaalakúan kiszélesedő nyílás amannál hiányzik, míg viszont az embrionális kamrája központi tuskéval van ellátva.

Cristellaria calcar L. var. *cultrata* MONTF. A két nem egészen ép példányon a szárnyszegély keskeny, a köldöklemez pedig aránylag nagy.

Cristellaria sp. Erősen sérült héj. Látható kamravarratai époly erősen ivelt lefutásúak, mint a *Cr. vortex* FICHTEL & MOLL-nál. Köldöklemez hiányzik.

Nodosaria sp. Három töredék a *N. inornata* D'ORB. alakköréből. Egyikük egy legfiatalabb héjrész, a másik kettő kezdőkamrák részei.

Nodosaria sp. Három töredék, magasabb mint amilyen széles kamrákkal és igen ferdén álló kamraválasztó falakkal.

Nodosaria sp. Két kamrából álló töredék. A kamrák közel gömbidomúak és széles alappal érintkeznek.

Nodosaria sp. Két töredék, mély befűződésekkel elválasztott gömbös kamrákat mutatva.

Uvigerina tenuistriata Rss. Három héj.

Uvigerina sp. A héj hosszúkás tojásidomú, felfelé gyorsabban, lefelé lassabban legömbölyödő. A háromoldalú spirálist összetevő, s a választó vonalak által élesen határolt kamrák domborúak, alsó részükön erős bordákat viselők, mely utóbbiak vége egészen túskealakú. A nyílás, amennyire a sérülések dacára következtetni lehet, vékony henger végén ült. A héj vékony, üvegszerű. Magassága a 0.5 mm-t nem éri el. A négy talált példány egyike sem teljes. Alakja az *U. pygmaea* D'ORB.-hez hasonló,² de ettől a bordáknak túskealakúan kiképezett végeiben eltér.

Globigerina bulloides D'ORB. A gyakori fajokból való.

« *triloba* Rss. A fauna leggyakoribb alakja.

« *Dutertrei* D'ORB. Gyakori.

« *dubia* EGG. Gyakori, de a többi *Globigerina* fajhoz viszonyítva a legritkább.

Orbulina universa D'ORB. Gyakori.

« « « var. *bilobata* D'ORB. Gyakori.

¹ REUSS: Die Foraminiferen, Anthozoen u. Bryozoen d. deutschen Septarienthones. (Denkschr. d. kais. Akad. d. Wiss. Wien, 1866. XXV. Bd. I. Abt. p. 135. Taf. II. Fig. 23.)

² D'ORBIGNY: Die foss. Foraminiferen d. tert. Beckens v. Wien. — Paris, 1846. p. 190. Taf. XI. Fig. 25—26.

- Pullenia compressiuscula* Rss. Egy ötkamrás héj, melyet REUSS a *var. quinqueloba* névvel jelöl.
- Pullenia bulloides* D'ORB. Egy példány.
- Discorbina complanata* D'ORB. Egy héj.
- Truncatulina Bouéana* D'ORB. Három héj.
- « *Ungeriana* D'ORB. Négy példány.
- « *cryptophala* Rss. Két héj.
- « *lucida* Rss. Négy példány.
- Heterolepa Dutemplei* D'ORB. Két héj.
- « *bullata* FRNZ. Két példány.
- « *Girardana* Rss. Öt héj.
- Anomalina badenensis* D'ORB. Két héj, melyeken az alsó felület közep-táján kiemelkedő fogantyúalakú dudor jól látható.
- Pulvinulina repanda* FICHEL & MOLL. Utolsó kanyarulatán olykor nyolc kamra is számlálható. A kamravarratok egyes példányokon duzzadtak, másoknál bemélyedtek. Egyik példányon a kamravarrat duzzadása gombalakú köldököt képez. Hét héj.
- Pulvinulina umbonata* Rss. Három példány.
- Nonionina umbilicatula* MONTF. Két héj.
- « *Soldanii* D'ORB. Hat példány.

A Szt. Gellérthegy geológiai viszonyairól.¹

Irta: SCHAFARZIK FERENC dr.

A Szt. Gellérthegy geológiai viszonyaival BEUDANT óta különösen SZABÓ JÓZSEF, majd később HOFMANN KÁROLY, HALAVÁTS GYULA és SCHRÉTER ZOLTÁN foglalkoztak. Az eddigi megfigyeléseket összefoglalva és részben helyesbítve, mint a Szt. Gellérthegy geológiai alkotásában résztvevő képződmények a következők említhetők:

A felsőtriaszkorú földolomit a hegy zömét alkotja. Erre később a júra és kréta időközön keresztül tartott kontinentális időszak elmulása után a felsőeocénkorú transzgresszió a nummulinás és orthofragmiteszes mészkövet rakta le. Majd a hegység némi emelkedése folytán visszavonult a tenger, miközben partvonalát itten egy bizonyos időn át megtartotta (Gellérthegy, Ördögrom, Rupphegy) és ez alatt a parti jellegű dolomitépítőporos szárukőbreccsát, a briozoás mészmárgát és a budai márgát létrehozta, mely utóbbiak a lágymányosi sikot elfoglaló és a dunabalszéli területek mélyebb altalaját képező kiscelli agyaggal együtt az alsó oligocén összefüggő képződménysorozatának tekinthetők. A szárukőbreccsa képződése parti hullámverésnek az eredménye, amit mi sem bizonyít jobban, mint-hogy a hullámstromnak szintén kitett nummulinás mészkőből leszakadt, köbméternél nagyobb sziklák mint zárványok kerültek bele a szárukőbreccsa anyagába. Megemlítendő továbbá, hogy ezeknek a sziklazárványoknak a repedéseibe a szárukőbreccsás iszap áltelerszerűen belényomult,

¹ Kivonat az 1920 jún. hó 28-án helyszíni bemutatással kapcsolatos előadásból.